

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Ajankohtaiskatsaus aluevaltuustolle

Aluevaltuuston kokous 18.11.2024
Ilkka Luoma, hyvinvointialuejohtaja

Budjettiesitys: Hyvinvointialueiden menojen kasvu saatava taittumaan

Pääministeri **Petteri Orpon** hallitus on saanut valmiiksi budjettiehdotuksen ensi vuodelle. Keväällä kehysriihessä päätetyt lisäsopeutustoimet pannaan toimeen. Uusia toimista ei päätetty.

Vuoden 2025 talousarviossa valtion menot ovat 88,8, miljardia euroa ja tulot 76,6 miljardia. Alijäämä rahoitetaan velalla.

Hallitus pitää oleellisena, että hyvinvointialueiden menojen kasvu taittuu. Hallitus ohjaa ja tukee hyvinvointialueita löytämään keinot, joilla palvelut turvataan ja rahat ja henkilöstö saadaan riittämään.

Muun muassa hoitotakuu muutetaan kolmeen kuukauteen (arvioitu säästö 121 miljoonaa euroa) ja ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitusta kevennetään 0,6:een. Lisäksi terveydenhuollon asiakasmaksuja korotetaan.

Orpo: Ei lisäaikaa alijäämien kattamiseen

Pääministeri Petteri Orpo on antanut ilmoituksen sosiaali- ja terveyspalveluista ja hyvinvointialueiden tilanteesta.

Pääministeri **Petteri Orpo** sanoi eduskunnassa, että hyvinvointialueet eivät saa lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen.

Orpon arvio on, että osa hyvinvointialueista pystyy kattamaan alijäämänsä vuoden 2026 loppuun mennessä. Kuusi aluetta otetaan nyt ministeriöiden tiukempaan ohjaukseen.

– Lakia alijäämien kattamisvelvoitteesta hallitus ei tule muuttamaan, sillä se on olennainen osa hyvinvointialueiden taloudellisten kannustimien kannalta. Hyvinvointialueiden on onnistuttava kustannusten kasvun hillinnässä. Se tarkoittaa paitsi säästöjä myös entistä kustannustehokkaampia toimintatapoja, Orpo sanoi ilmoituksessaan .

Orpolta karu viesti suomalaisille: "Sitä aikaa ei enää ole"

Pääministeri Petteri Orpon mukaan valinnanvapaus saattaa laajentua muillekin kuin yli 65-vuotiaille vielä tällä hallituskaudella.

Orpo sanoo pitävänsä todennäköisenä, että arviointimenettelyjä aloitetaan lähiaikoina joillakin hyvinvointialueilla.

Pääministeri **Petteri Orpo** (kok) kertoo Iltalehden haastattelussa, mitä hallitus on hyvinvointialueiden tukalalle tilanteelle tekemässä ja mihin suomalaisten on sote-palveluiden suhteen syytä varautua.

Hyvinvointialueiden alijäämät ovat paisuneet viime ja tänä vuonna nopeasti. Iltalehden kyselyssä yli puolet alueista sanoi, että alijäämien kattaminen vuoden 2026 loppuun mennessä on mahdotonta tai erittäin vaikeaa.

Orpolta karu viesti suomalaisille: "Sitä aikaa ei enää ole"

Tämä ei ole Orpon mukaan vielä julkisen talouden tasapainottamistyön kannalta katastrofi. Tilanne on toinen, jos alijäämäkehitys tästä vielä synkkenee.

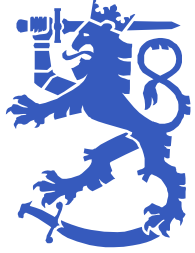
Arviointimenettelyt todennäköisiä

Hyvinvointialueet ovat toivoneet hallitukselta lisäaikaa alijäämien kattamisvelvoitteeseen. Näin ei Orpon mukaan tapahdu.

– Emme voi luvata taas kerran velkarahalla, että luovutaan taloudellisista tavoitteista. Niistä täytyy pitää kiinni.

Orpo sanoo pitävänsä todennäköisenä, että arviointimenettelyjä aloitetaan joillakin alueilla lähiaikoina. Kriteerit tälle täyttyvät jo usealla alueella, jotka ovat hakeneet lisälainanottovaltuutta.

Kuusi aluetta on tällä hetkellä valtion tiukemmassa ohjauksessa.

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Hyvinvointialueiden ajankohtainen tilanne 9/2024

*Hyvinvointialueiden ajankohtainen tilanne –raportti koostetaan
neljä kertaa vuodessa (maaliskuu, kesäkuu, syyskuu, joulukuu)
hyvinvointialueiden kanssa yhteiseksi tilannekuvaksi.*

Jokaisella hyvinvointialueella on muutosohjelma tai sitä vastaava dokumentti

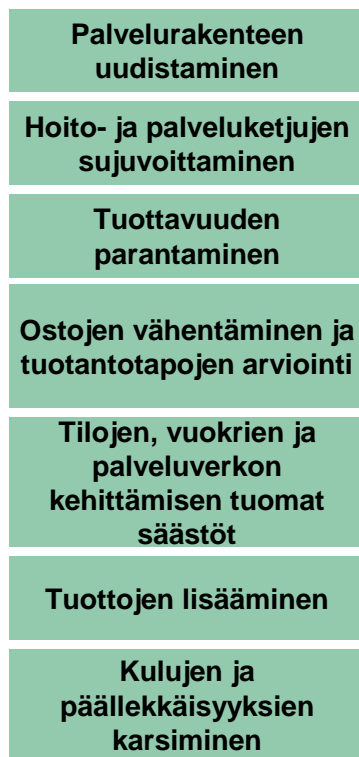
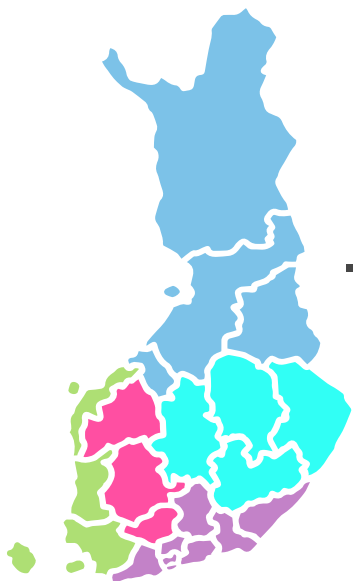
23 muutosohjelmaa

7 kustannus-
hyötymekanismia

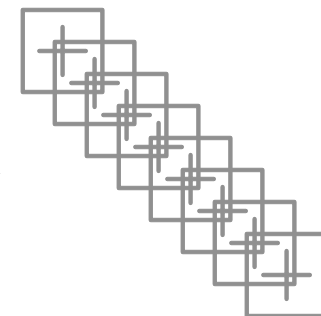
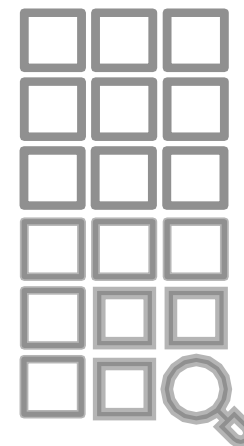
20 kategoriaa

55 alakategoriaa

~1700
toimenpidettä

1. Ei-lakisääteisten palvelujen karsiminen
2. Henkilöstön ammattirakenne ja sijoittuminen
3. Henkilöstön veto- ja pitovoima
4. ICT ja tiedonhallinta
5. Kiinteistöjärjestelyt ja toimitilatehokkuus
6. Kriteerien yhtenäistäminen ja tiukentaminen
7. Kulujen karsiminen
8. Kulujen siirto
9. Muu toiminnan kehittäminen ja sopeuttaminen
10. Organisaatiomuutokset sekä tukipalveluiden prosessien ja toimintamallien tehostaminen
11. Painopisteen siirto perustasolle ja ennaltaehkäisevään toimintaan
12. Palvelujärjestelmä: oman tuotannon osuuden optimointi
13. Palveluketju ja -kokonaisuudet
14. Palvelurakenteen keventäminen
15. Palvelutuotannon digitalisointi
16. Palvelutuotannon tukipalvelut ja niiden hankinnat
17. Palvelutuotannon uudelleenjärjestelyt ja kilpailutukset
18. Palveluverkko
19. Toimintatuottojen kasvattaminen
20. Työvoimavuokraus

Tunnistettut riskit

Uudistuminen ei toteudu riittävän nopeasti

- Kansallinen palvelureformi ei etene aikataulussa
- Valtion ohjauksella ei saada riittävästi tuettua hyvinvointialueiden palveluiden nopeutettua uudistumista.
- Alueiden kustannuskehitystä hillitsevät toimenpiteet eivät toteudu riittävässä laajuudessa.
- Alueilta ”tippuu hanskat kädestä”, jos toiminnan ja talouden tasapainon tavoittaminen vaikuttaa toivottomalta.

Väestön yhdenvertaisuus voi vaarantua

- Pirstaloitunut sosiaali- ja terveydenhuolto ei muutu riittävän nopeasti alueellisesti ja kansallisesti yhtenäisemmäksi.
- Väestön lakisäateiset oikeudet eivät toteudu hyvinvointialueilla.
- Hyvinvointialueiden rahoituksen säästöt vaarantavat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluiden riittävyyden, tason ja laadun.
- Valtion viimesijainen vastuu turvata väestön yhdenvertaisuus ja perusoikeuksien toteutuminen realisoituu.

Alueiden taloudellinen kehitys on eriytymässä

- Suurin osa alueista ei todennäköisesti pysty täysimääräisesti kattamaan alijäämiään säädettyssä ajassa.
- Uusien lisärahoitusprosessien todennäköisyys kasvaa.
- Osa alueista joutuu arviointimenettelyyn.
- Alueiden lainanhoitokyvyn ollessa heikko lainanottovaltuuden muutosprosessit muodostuvat yleisiksi ja toistuviksi.
- Kehysvaraus jälkikäteistarkistukseen ei ole riittävä v. 2026

Osalla alueista toimet ovat edelleen riittämättömiä

- Poliittinen päätöksentekokyky heikkenee aluevaalien lähestyessä ja muutosohjelmien toimenpanon edetessä.
- Hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ohjausta joudutaan edelleen vahvistamaan.
- Yhteistyöalueiden toimiinnan ohjausta joudutaan vahvistamaan

Talouden tasapainottaminen Pohteella

2022

2023

2024

2025

2026

Toteutunut vuonna
2023 n. **20-25 milj.**
parantunut rahoitus
huomioiden

Aluevaltuusto 17.10.2022: Sote-järjestämissuunnitelma 2023-2025, **-40 milj.**

Aluevaltuusto 19.12.2022
Talousarvio 2023
-40 milj. vuodelle 2023

Osavuosisikatsauksen
perusteella arvio on, että
vuonna 2024 toteutuu
noin **50-60 milj.**

Aluevaltuusto 20.11.2023: Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman päivitys 2024-2026
-90 milj. vuodelle 2024,
tarkentaa aiempaa ja osin uusia toimenpiteitä

Osana vuoden 2025 talousarvion valmisteluprosessia
-60-70 milj. vuodelle 2025 (-2026),
aiempien päätösten täysimääräinen vaikutus ja osin
uusia toimenpiteitä

Päivitetty 3.9.2024 aluehallituksen raamituksen pohjalta

Huomioita:

- Yleislausekejäviys ja valitukset hallinto-oikeuteen haastavat toimeenpanoa
- Mahdolliset toimeenpanokiellot tai päätösten kumoutumiset olisivat iso taloudellinen riski

Tuorein käytävissä oleva vuoden 2024 ennuste, €/as.

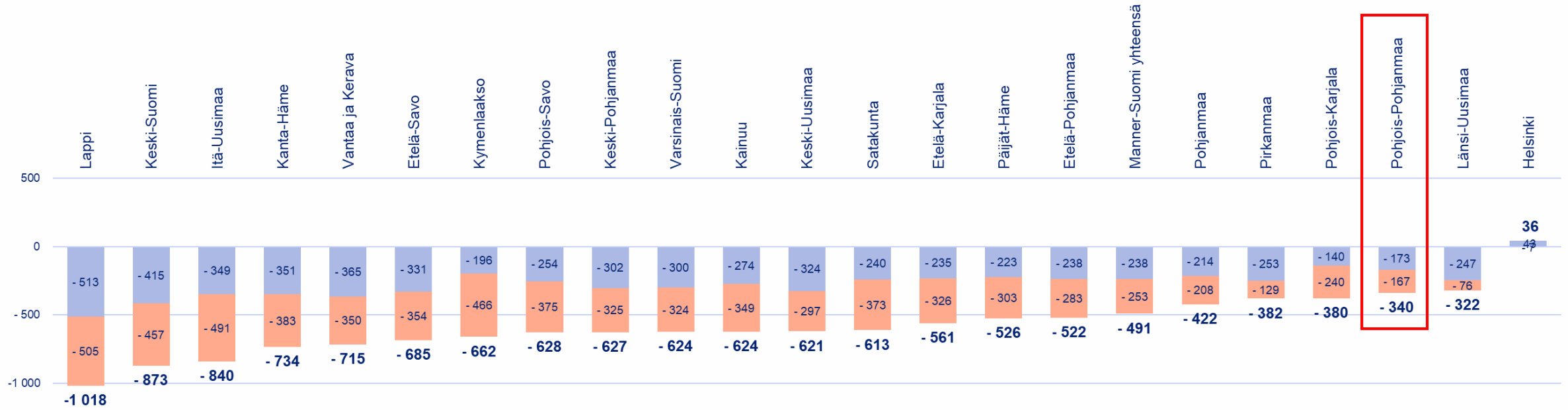

Arvio koko maan alijäämästä vuonna 2024 on n. 1,4 miljardia euroa.

Kuvaajassa näkyy tuorein käytävissä oleva ennuste (€/as.).

Tieto on joko virallinen kesäkuun ennusteeseen pohjautuva tai epävirallinen syyskuun ennusteen perusteella saatu tieto.

Tuorein käytävissä oleva kumulatiivinen 2023-2024 ennuste, €/as.

Kumulatiivinen alijäämä vuosilta 2023 ja 2024 (tuorein käytettävissä oleva tieto vuodelta 2024) €/as.

■ Tuorein käytettävissä oleva vuoden 2024 (yli-) alijäämäennuste €/as.

■ Vuoden 2023 (yli-) alijäämä €/as.

Arvio koko maan kumulatiivisesta alijäämästä vuosina 2023-2024 on n. 2,7 miljardia euroa.

Kuvaajassa näkyy tuorein käytettävissä oleva ennuste (€/as.).

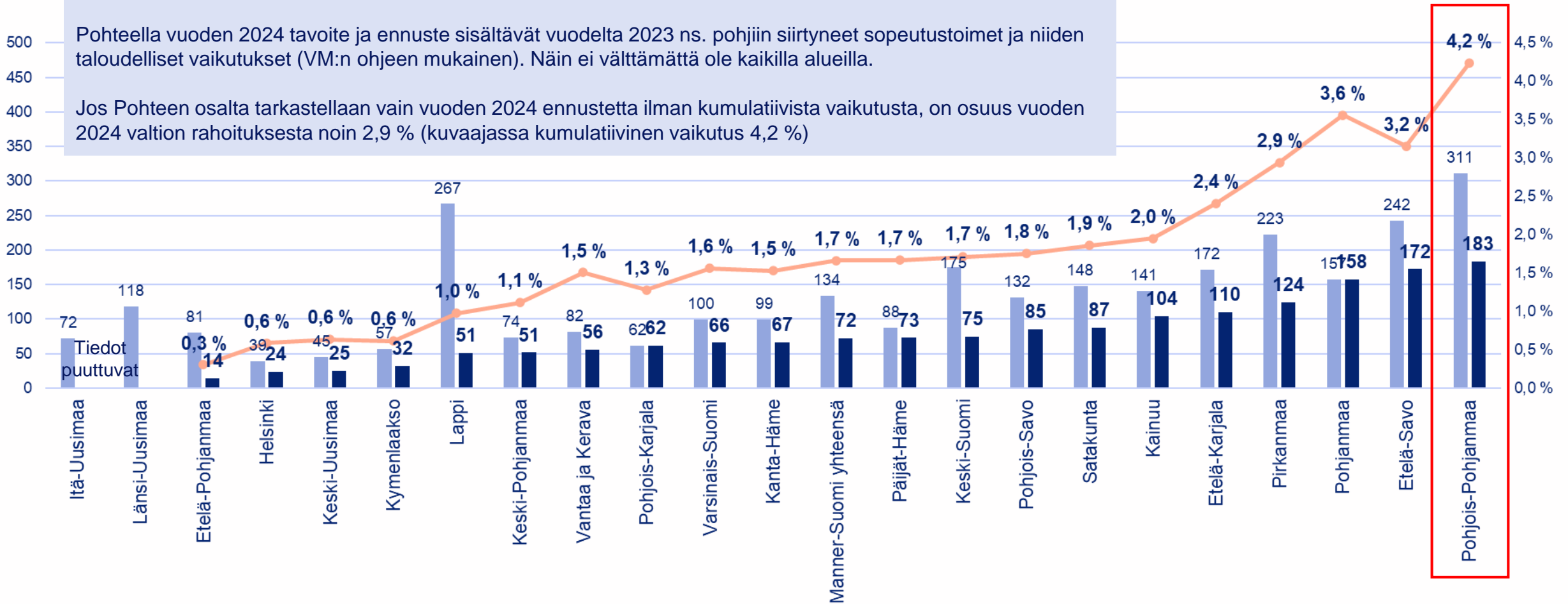
Tieto on joko virallinen kesäkuun ennusteeseen pohjautuva tai epävirallinen syyskuun ennusteen perusteella saatu tieto.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmat vuonna 2024, €/asukas: tavoite ja ennuste

HUOM: Alueiden ilmoittamissa tavoitteissa ja ennusteissa on erittäin todennäköisesti tulkintaeroja.

Pohteella vuoden 2024 tavoite ja ennuste sisältävät vuodelta 2023 ns. pohjiin siirtyneet sopeutustoimet ja niiden taloudelliset vaikutukset (VM:n ohjeen mukainen). Näin ei välttämättä ole kaikilla alueilla.

Jos Pohteen osalta tarkastellaan vain vuoden 2024 ennustetta ilman kumulatiivista vaikutusta, on osuus vuoden 2024 valtion rahoituksesta noin 2,9 % (kuvaajassa kumulatiivinen vaikutus 4,2 %)

■ Tavoite 2024 €/as. ■ Ennuste 2024 €/as. — Ennusteen osuus vuoden 2024 valtion rahoituksesta

Aluehallitus 8.10.2024: talouden suunnittelukehys

Miljoonaa euroa	TP 2023	TP ENN. 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 848	-1 877	-1 828	-1 937
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 808	1 979	2 080	2 102
<i>Perusrahoitus Pohteelle</i>	1 731	1 808	1 871	1 959	2 037
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta (VM:n 23.9. ilmoittamat luvut vuosille 2025-2027)</i>			108	120	65
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22	-22
Vuosikate	-36	-53	81	230	143
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84	-92
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-90	15	147	51
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-162	-147	0	51
Toimintakatteen muutos %		5,1 %	1,6 %	-2,7 %	6,0 %

Vuoden 2027 suunnittelukehys tarkentuu Pohteen talousarviovalmistelun edetessä

Huomiona, että vuodesta 2028 alkaen valtion rahoituksen tason odotetaan heikkenevän.

Tämä edellyttää Pohteelta hallittua kustannuskehitystä ja puskurin kerryttämistä.

Skenaarioita alijäämien kattamisesta vuoteen 2026 mennessä

Muutettu talousarvio: alijäämä 2024 -90 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 848	-1 877	-1 827
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-54	81	231
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-90	15	147
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-162	-147	0
Toimintakatteen muutos %		5,1 %	1,6 %	-2,7 %

Skenaario A: alijäämä 2024 -50 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 808	-1 877	-1 868
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-14	81	190
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-50	15	107
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-122	-107	0
Toimintakatteen muutos %		2,8 %	3,8 %	-0,5 %

Skenaario B: alijäämä 2024 -60 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 818	-1 877	-1 857
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-24	81	201
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-60	15	117
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-132	-117	0
Toimintakatteen muutos %		3,4 %	3,3 %	-1,1 %

Skenaario C: alijäämä 2024 -70 milj.

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 828	-1 877	-1 847
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 807	1 979	2 080
Perusrahoitus Pohteelle	1 731	1 807	1 871	1 959
<i>Arvio jälkikäteistarkistuksesta</i> (VM:n 23.9. ilmoittamat tiedot)			108	120
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-13	-20	-22
Vuosikate	-36	-34	81	211
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-36	-66	-84
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-70	15	127
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-142	-127	0
Toimintakatteen muutos %		4,0 %	2,7 %	-1,6 %

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen neuvottelu

30.10.2024 klo 12-15

Asialista

1. Tilaisuuden avaus
2. Osallistujien toteaminen, esittäytyminen ja asialistan hyväksyminen
3. Yleiskatsaus hyvinvointialueen tilanteesta
4. Hyvinvointialueen muutos- ja uudistusohjelman sekä talouden tilanne
5. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen erityiskysymykset
6. Ministeriöiden toimenpidesuosituksukset
7. Tilaisuuden päätös

Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut

- Alueen talouden ja toiminnan tasapainottaminen etenee pääsääntöisesti suunnitellusti
 - Palvelujen kokonaisuus selkiytymässä – päätöksenteossa ei suuria haasteita, vaikka vaikeita linjauksia tehdään
 - Sote-keskusten palveluverkkosuunnitelma täsmentynyt syksyn aikana – päätösesitys 29.10. - keskiössä paljon palveluja tarvitsevien hoidon ja palvelun saatavuus ja jatkuvuus
- Perustason palvelujen yhdenvertaisessa saatavuudessa vielä haasteita
 - Lasten, nuorten ja perheiden palvelutarjonta ei vastaa kasvaneeseen tarpeeseen
 - Terveystaloudessa henkilöstöpula aiheuttaa hoitovajetta, toisaalta digitaalisen sote-keskuksen toiminnan laajeneminen parantaa hoitoon pääsyä
- Palvelujen integroituminen edennyt – vaikutusta jo näkyvissä esim. palvelu- ja hoitoketjuissa
- Kustannusvaikuttavinta järjestämistapaa arvioidaan myös asiakasohjausryhmissä

6. Ministeriöiden toimenpidesuosituksset

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ministeriöiden toimenpidesuositukset hyvinvointialueelle

- Alueen on määrätietoisesti jatkettava palveluiden uudistamista ja talouden tasapainottamista
 - Alueen on varmistettava lasten, nuorten ja perheiden perustason palveluiden saatavuus
 - Alueen on varmistettava yliopistollisen keskussairaalan tuottavuushyötyjen toteutuminen
- ❖ Huom. Sisäministeriön syksyllä 2023 antamat toimenpidesuositukset ovat voimassa 2023-2026

Toimenpidesuosittelusten seuranta

- **Alueen on määrätietoisesti jatkettava palveluiden uudistamista ja talouden tasapainottamista**

Seuranta: Muutosohjelman toimenpiteiden toteutuminen ja muutosohjelman kustannusvaikutusten kehitys (tavoite/ennuste/toteuma) puolivuositaisen seurannan perusteella

- **Alueen on varmistettava lasten, nuorten ja perheiden perustason palveluiden saatavuus**

- Seuranta: Kodin ulkopuolelle sijoitettujen alle 18v. määrä, lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon käyttö ja jonot

- **Alueen on varmistettava yliopistollisen keskussairaalan tuottavuushyötyjen toteutuminen**

Seuranta: Erikoissairaanhoidon kustannukset, hoitoonpääsy

Kiitokset!

Ilkka Luoma

Hyvinvointialuejohtaja

ilkka.luoma@pohde.fi